

Гама кольорів у художньому творі є гамою почуттів. Як вважають психологи, певний колір відповідає тому чи іншому станові думі людини. Дослідник М. Бахтін зазначає, що «душевний стан людини нагадує мелодію, яка створена із різних відтінків і кольорів та різних за силою звучання звуків» [3, с. 26]. Колірна палітра у творчості М. Гоголя досить різноманітна. У його творах поєднуються теплі і холодні кольори, заспокійливі та збуджувальні, позитивні та негативні. Уперше колір застосовано у повісті, під час опису появи синів удома. «Крепкие, здоровые лица их были покрыты первым пухом волос» [2, с. 66]. Слово «здоровые» є відтінком червоного кольору. У зазначеному контексті вказує на здоров'я, молодість, силу, красу.

Таким чином, за умови вивчення образної системи персонаж має постати перед учнями як конкретна доля, як жива людина. Саме цей шлях аналізу сприяє утвердженню погляду на літературу як людинознавство, що ставить перед читачами важливі для кожної особистості питання морального характеру, естетичного та соціального спрямування. Для Гоголя Україна відійшла в минувшину. Повість «Тарас Бульба» – це своєрідна тризна за тією «страшной республикой». Відспівування Гоголем минулого було одночасно і геніальним оживленням міфу, що є осердям української ідентичності, а повість супроти волі автора виказала потужний вплив на багато поколінь українців, формуючи національну свідомість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Ю. Концептуально-образний аналіз літературного твору в школі / Ю. Бондаренко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 11. – С. 11–14.
2. Гоголь Н.В. Повести: Ревизор / Н.В. Гоголь. – М., 1985. – 352 с.
3. Небеленчук І. Кольористика як один із засобів формування навчально-дослідницьких умінь учнів у процесі роботи над повістю М. Гоголя «Тарас Бульба» / І. Небеленчук // Українська мова і література в школах України. – 2015. – № 10. – С. 22–26.
4. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред.. Олександра Галича. – 3-є вид., стереотип. – К. : Либідь, 2006. – 488 с.

Ольга Колеснікова,
студентка 1 курсу магістратури
факультету філології та соціальних комунікацій
Наук. керівник: **Г. О. Александрова**, к.філол.наук, доцент (БДПУ)

ОБРАЗ «МАЛЕНЬКОЇ ЛЮДИНИ» У ТРАДИЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Російська література періоду реалізму характеризується появою різних типів літературних героїв. Серед них помітне місце займає образ-тип «маленької людини», що виник у 20–30-ті роки ХІХ століття в творчості О. Пушкіна (повість «Станційний наглядч»), а також М. Гоголя, Ф. Достоевського, А. Чехова та інших. Одним із перших використав поняття

«маленької людини» В. Белінський у статті «Горе від розуму» (1840 рік).

Актуальність теми роботи обумовлена чималим зацікавленням сучасного літературознавства питань існування «вічних» тем і образів у традиційній класичній літературі, а також їх переосмислення в літературі та мистецтві ХХ ст.

Генезис образу «маленької людини» в російській літературі досліджували О. Цейтлін («Повість про бідного чиновника Достоевського (до історії одного сюжету)», 1923), В. Расторгуєва («Старе та нове в «маленькій людині»), А. Сизих, О. Штигашева («Тема «маленької людини» у сучасній літературі»), Т. Трунцева («Наскрізнні теми в російській літературі ХІХ ст. Тема «маленької людини» у розповіді А. П. Чехова «Смерть чиновника») та ін.

Метою роботи є виявлення художніх особливостей образу «маленької людини» в традиції російської літератури ХІХ – початку ХХ століть. Для реалізації поставленої мети використано системний, історико-літературний та аналітичний методи.

Тема «маленької людини» має як традиційне літературне коріння, так і специфічні характеристики. У літературознавстві вже давно склався визначений, смисловий стереотип, який супроводжує образ «маленької людини». Він розвивався та еволюціонував протягом століть у творчості багатьох класиків російської літератури.

У 1840–1850 роках тема «маленької людини» розроблялася в основному в жанрі повісті, героєм якої був дрібний чиновник. У М. Гоголя це Акакій Акакійович Башмачкін із повісті «Шинель» (1842) і капітан Копейкін із поеми «Мертві душі» (1842). У Ф. Достоевського – Макар Девушкін у «Бідних людях» (1846) і Семен Мармеладов – у романі «Злочин і кара» (1866).

Відсутність в «маленькій людині» почуття власної гідності і прагнення автора знайти можливості для її пробудження, іноді породжувало протилежний тип «маленьких людей», амбіційних, у яких почуття власної гідності було доведено до крайніх меж.

У творчості О. Купріна образ «маленької людини» розглядається в контексті проблеми трагічного зіткнення людини і навколишнього світу. На думку письменника, шлях людини в цьому світі – шлях її прозріння і загибелі, але загибелі не безглуздої, а високої, здатної очистити.

Ступінь соціальної обумовленості образу бідного чиновника, мотиви бідності (багатства), можливості (неможливості) досягнення щастя «маленькою людиною» в умовах «страшної дійсності», нарешті, спосіб виходу з матеріальної скрути – характеризують відношення літераторів до соціально-моральних явищ.

Із темою «маленької людини» в російській літературі пов'язані найкращі гуманістичні традиції. Письменники пропонують людям замислитися про те, що кожна людина має право на щастя, на власний погляд на життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літературний енциклопедичний словник / під. заг. ред. В. М. Кожевнікова та П. О. Ніколаєва. М. : Радянська енциклопедія. 1987. – 752 с.

2. Цейтлин А. Г. Повесть о бедном чиновнике Достоевского (к истории одного сюжета) / А. Г. Цейтлин. – М. : ГЛАВЛИТ, 1923. – 66 с.

Ольга Колеснікова,

студентка 1 курсу магістратури

факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **В. А. Зарва**, доктор філол.наук, професор (БДПУ)

РОСІЙСЬКИЙ ДЕТЕКТИВ ЯК ЯВИЩЕ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Детективний жанр як особлива жанрова конструкція складався протягом усього ХХ ст. На сьогодні детектив є одним з найпопулярніших жанрів масової літератури, причому популярність детективу простежується не тільки в збільшенні кількості опублікованих творів, але і в плані росту періодичних видань: реклами в газетах і журналах, критичних статей і т. і. Зростає читацький інтерес до детективу і в результаті маніпулювання ним у рамках трансмедійної культури: на основі детективної літератури створюються інші продукти масової культури – телесеріали, кінофільми.

Відомо, що сучасну історію детективу вчені розпочинають від появи «логічних оповідань» Е. А. По «Вбивство на вулиці Морг» (1841), «Таємниця Марі Роже» (1843), «Украдений лист» (1844), спільним героєм яких був перший знаменитий детектив Огюст Дюпен. Деякі літературознавці до зразків детективного жанру зараховують ще дві новели По: «Золотий жук» (1843) і «Ти еси муж, який сотворив сіє» (1844).

Актуальність теми статті зумовлена необхідністю вивчення структури детективних творів, які на межі століть зазнають певних модифікацій, створюючи нові жанрові форми, нові різновиди кримінальних романів у російській комерційній літературі. Відбуваються певні зміни жанру із збереженням основних характеристик детективного жанру. Наприклад, «жіночий» детектив, який розвивається як протилежність «чоловічому» в плані репрезентації соціальних та культурних стереотипів в образі нового героя, іронічний детектив, конспірологічний детектив, шпійонський детектив, історичний детектив, ретро-детективи (романи Бориса Акуніна (Георгія Чхартішвілі), М. Краєвського, В. Фляйшгауера) та ін.

Цілий ряд дослідників, зокрема С. Філоненко, М. Черняк, намагалися показати місце феномена масової літератури в літературному процесі та її особливості, що виявилися в кінці ХХ – на початку ХХІ століття. Детективний жанр як вид масової літератури досліджували Т. Н. Амірян («Конспірологічний детектив як жанр постмодерністської літератури», 2012), Н. Ю. Георгінова («Детективний жанр: причини популярності», 2013), Т. М. Колядич, Ф. С. Капица («Детектив як явище сучасної культури», 2011), Р. Р. Теплих («Концептосфери англійських та